

УДК 821.133.1-31[316.356.4:159.923.2(=161.2):929.731(=133.1)]”VIII/XII”
DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.48-3.12>

Яцків Н. Я.,

*кандидат філологічних наук,
професор кафедри французької філології*

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Бунзяк Я. Г.,

магістр кафедри французької філології

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

РУСИФІКАЦІЯ ОБРАЗУ АННИ ЯРОСЛАВНИ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ ПРОЗІ

Анотація. У статті досліджено образ Анни Ярославни у романі французької письменниці Жаклін Доксуа. Через відсутність біографічних відомостей та історичних джерел спостерігаємо міфологізацію особистості дочки Ярослава Мудрого, яка на сучасному етапі ще доповнюється політичними заангажованими судженнями. У контексті інформаційної війни між Україною та Росією на національну ідентичність королеви методично зазіхають адепти «русского мира». Тому важливим складником відновлення історичної справедливості є утвердження української національної ідентичності дочки князя Київської Русі й розмежування понять Русь та Росія. Розглянуті у статті приклади служать безперечним доказом постійного присвоєння Росією прадавнього минулого України. Історія привласнення образу Анни Московією почалась задовго до утворення незалежної української держави і триває досі. Століттями для цього використовувалась свідомо заміна понять «Росія» та «Київська Русь» у французькій мові. Окрім цього, правителі Росії, як колись, так і сьогодні, офіційно стверджують про приналежність Анни Київської до російської національної культури. В історичному романі французької письменниці яскраво виокремлюються елементи символіки культури Московії. Давньоруська культура у романі описується термінами, які з'явилися у вжитку кілька століть після правління Ярослава Мудрого. Про Україну, як законну послідовницю Київської Русі, не згадано зовсім. Недостатня обізнаність французів щодо існування української культури та історії, яка так тісно пов'язує наші країни, та невтомне зазіхання російської пропаганди на нашу культуру створює міфи та неправдиво свідчить про життя Анни Київської. Отже, стаття є елементом процесу реабілітації української національної спадщини. Результати дослідження спростовують деякі факти із побуту та життя героїні роману та доводять приналежність Анни Ярославни, королеви Франції, до української національної пам'яті та європейської культури.

Ключові слова: Анна – королева Франції, національна ідентичність, Київська Русь, русифікація персонажа.

Постановка проблеми. Історична постать Анни, королеви Франції, оповита серпанком таємничості через віддаленість у часі й відсутність конкретних біографічних відомостей, викликає жвавий інтерес науковців різних галузей. Народжена бути королевою, Анна змушена була покинути свою рідну землю і відправитись у далеку Францію, щоб там стати дружиною короля Генріха I. Її розум, освіченість, розсудливість, добродійність і манера поведінки викликали зачарування

як у рідній Київській Русі, так і у Франції. Проте зараз ім'я Анни Київської все частіше використовується задля політичних цілей. Вже багато років точиться інформаційна війна між Україною та Росією щодо національної ідентичності Анни Ярославни. На цю проблему звертають увагу такі дослідники, як В. Чемерис [1], Є. Луняк [2], К. Богуславська [3], Ю. Герасименко [4], О. Колінько [5]. Образ королеви Анни надихав багатьох митців на створення шедеврів. Серед них можна виокремити українських майстрів слова П. Загребельного та І. Филипчука, композитора А. Рудницького, російських письменників А. Ладинського, О. Арсенєву. В останні десятиліття спостерігаємо особливе творче зацікавлення образом Анни у французькій белетристиці, зокрема Régine Defoges “*Sous le ciel de Novgorod*”, Jacqueline Dauxois “*Anne de Kiev, reine de France*”, Marie-Claude Monchaux “*Anne de Kiev. La petite princesse des neiges*”. Образи інших країн та народів, які створюються в певній національній свідомості, мають не тільки яскраві індивідуальні риси, але й відображають національну ідентичність персонажів, традиції та культуру народу певної історичної епохи. Як зауважує Ю. Герасименко, на основі дослідження роману Р. Дефорж, ближче знайомство з дочкою Ярослава Мудрого показало, «що її рідна земля – це осередок освіти та науки. Народ у Київській Русі мав змогу навчатися, до думки жінок прислухалися, їх цінували й поважали» [4, с. 137], образ королеви Анни у Франції втілює всі ті чесноти, яким володів народ Київської Русі. Ототожнення Росії з Київською Руссю, створення міфу про трьох братніх народів, які вийшли з однієї давньоруської коліски, призвело до численних порушень у трактуванні минулого й привласненні собі чужих героїв чи культурних надбань. За спостереженнями О. Багана, «Вершиною цього підступного й нахабного ідеологічно-політичного крадіяства стало перейменування Московії на «Росію» за указом Петра I у 1720 р. Так, в одну мить все, що йменувалося в історії «Руссю», «руським», почало розумітися як московське, хоч це було цілковите розходження з правдою, а все українське залишилося поза контекстом» [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з цієї теми, зокрема стаття Алли Лазарєвої на сторінках часопису «Тиждень» (10. 04. 2018 р.) [7], засвідчує актуальність проблеми, адже, якщо для пересічного француза не важливо замислюватися над національною ідентичністю загадкової королеви, для нас, українців, у час російської агресії першочерговим видається протистояння прокремлівській пропаганді й утвердження неупереджених наукових аргументів.

Мета цієї наукової розвідки полягає в текстовому аналізі сучасного французького роману Жаклін Доксуа «Анна Київська,

королева Франції» та виявленні елементів русифікації образу дочки Ярослава Мудрого. Серед інших художніх творів, написаних останніми роками французькою мовою, роман Ж. Доксуа залишається не перекладеним українською мовою, але саме він привернув увагу кінопродюсерів для екранізації історії королеви Анни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Через те, що життєпис королеви Франції Анни дуже скупиий, її постать викликає жваве зацікавлення істориків, культурологів, митців, адже вона стала визначною особистістю у Французькому королівстві та культурному дискурсі всієї Європи. Королева Анна більше досліджувалась саме французькими істориками. Її екзотичне походження викликало велику цікавість як у її сучасників, так і у дослідників сьогодення. Для тогочасної Франції Анна була королевою, яку досі ніхто не міг собі уявити: вона цікавилась політикою, читала та писала, знала кілька мов, була вправною вершницею, кинула виклик тогочасному суспільству, одружившись після смерті короля з графом Валуа, який перебував на той час у законному шлюбі з іншою жінкою. Попри цей шлюб, усі французи дуже любили свою королеву, особливо жителі Санлісу, містечка, яке Анна любила найбільше. Саме тому побудувала там церкву Святого Вінсента та заснувала монастир. Досі жителі міста вшановують пам'ять своєї королеви кожного року 5 вересня.

Якщо розглядати дослідження та записи із літописів, які писалися у Київській Русі, то джерел про біографію жінок дуже мало. М. Котляр наголошує на тому факті, що «у давньоруському письменстві жінкам не пощастило. Якщо літописи та інші літературні пам'ятки час від часу згадують про синів та онуків князів, то їхні дочки й онучки залишилися замовчаними» [8, с. 68]. У літописах можна знайти описи війн, сутичок, відносин між країнами, але біографію князів, на жаль, ні. Тож таке дослідження є актуальним.

Французькі дослідники своєю чергою вивчають постать королеви Анни з середини XVI ст. За дослідженнями С. Луняка, який ретельно досліджував бібліографічні джерела, французький історик Жан дю Тілле, секретар парламенту, що мав доступ до архівних документів, у своїй праці згадав про Анну, другу дружину Генріха I, назвавши її «дочкою Георгія (християнське ім'я Ярослава Мудрого), короля Русі, яка є Московією» [2, с. 9]. Після цих коротких згадок справжньою біографією королеви Анни можна назвати цілий розділ, присвячений їй, у тритомній багатолітній «Історії Франції», підготованій Франсуа Ед де Мезере. У цьому творі зустрічаємо короткий опис життєвого шляху та її повернення перед смертю до Київської Русі [2, с. 10]. Проте останній факт із біографії був поставлений під сумнів у 1682 р., коли отець-езуїт Клод-Франсуа Менестріє знайшов у місті Серні давній склеп. Напис «Агнеса, дружина короля Генріха» свідчив про поховання Анни саме у Франції, але можливості перевірити ці дослідження немає, оскільки церква в абатстві Вільє, де і знаходився склеп, була зруйнована під час Великої французької революції. Тож місце смерті та поховання Анни Ярославни і сьогодні залишається таємницею [2, 65].

Як численними були міфи і здогадки про життя і смерть Анни, так само багато імен, якими її називали. Анна Ярославна, Анна Київська, королева Анна, Анна Руська, Анна Регіна, Агнеса [1]. Твір Ж. Доксуа «Анна Київська, королева Франція» містить ознаки історичного роману та художньої біографії, оскільки, як зазначає авторка, ґрунтується на історичних документах епохи. Однак, зважаючи на ту мізерну кількість історичних джерел, де зафіксовано згадки про Анну, а також відсутність відомостей про факти її життя та смерті, вважаємо за доцільне використовувати термін квазі-біографія, запропонований О. Колінько для характеристики роману В. Чемериса

«Анна Київська – королева Франції» [5], що вказує на ознаки синтетичного жанру.

Історія русифікації відомостей про Анну Ярославну бере свій початок з кінця XIX ст., а саме з активізації російсько-французьких військово-політичних та економічних зв'язків. Її постать виявилась дуже зручною для політичних маніпуляцій у суспільній свідомості [1, с. 76]. Попри тотальну несхожість політичних типів управління країнами і неприродність такої дружби, виникає потреба у віднайденні альянсів, які пов'язували самодержавну Російську імперію з демократичною Французькою республікою. Оповита таємницями та відсутністю достовірної інформації біографія Анни Київської стала у пригоді для просування політики дружби між Францією та Росією. Цар Микола II з дружиною під час дружнього візиту до Франції у жовтні 1896 р., де їх прийняли з неймовірними почестями, вшанували пам'ять королеви Анни у Санлісі, відвідавши її монумент. Багато російських дослідників того часу писали дослідження про зв'язки «російської» принцеси Анни та короля Генріха як перший акт дружби республіки та імперії.

Варто відзначити, що у французькій мові виникла певна плутанина між розрізненням понять Русь (Київська Русь) та Росія. Французькою *Russie* це Росія, так само «*Russie*», рідше «*Rous*», Русь. Тож поняття національності теж дуже нечітке і через необізнаність французів про Україну багато жителів республіки і до сьогодні ідентифікують Анну «*la Russe*», себто «росіянка». Отже, варіант «*Anne de Russie*» («Анна з Русі» тотожне з «Анна з Росії») правильніше буде замінити на «*Anne de Kiev*» («Анна з Києва»). Після проголошення незалежності України така заміна назв відбулась і на пам'ятнику королеві Анні у Санлісі. Більшість істориків у своїх дослідженнях вказують саме Анну Київську, а не Анну Руську. Саме через це цікавість сучасних російських дослідників до постаті Анни Ярославни дуже зменшилась. Провідну роль у визначенні українського походження королеви Анни відіграли українські діаспорні історики, наприклад, А. Жуковський у своїй праці «*Histoire de l'Ukraine*» [9] та В. Косик у «*L'Ukraine et les Ukrainiens*» [10].

Загальні відомості про шлюб Анни Ярославни з королем Генріхом подано і в українській національній історіографії, у праці М. Грушевського «Історія України-Руси» [11, с. 8]. Будучи незалежною демократичною державою, Україна починає шукати шляхи визначення та визнання усім світом своєї національної ідентичності як країни – спадкоємиці Київської Русі. Навіть більше, Анна Ярославна своїм прикладом показує сучасним українцям, що насправді ми не шукаємо способів набуття європейської культури, ми повертаємось до витоків. Адже вона стала однією із основних постатей у побудові європейської культури, саме вона змінила уявлення французів про гігієну, вона бажала, щоб люди у її країні були освіченими, могли писати і читати. Розглядаючи європейську інтеграцію України під таким кутом, можна говорити про відновлення історичної справедливості. Адже, як зазначають дослідники М. Рябчук [12] та Я. Грицак [13], Україна завжди тягнулось до Західної культури, російський фактор впливу відносно недавній, більш тривалим і визначним був фактор польський. Тож постать Анни Ярославни свідчить про те, що Україна не повинна ставати новим членом Європи, вона просто має повернутись у європейську сім'ю.

Суперечки щодо національної ідентичності королеви Анни тривають і по сьогоднішній день. Після прес-конференції у Версалі президента Російської Федерації В. Путіна (29.05.2017 р.), коли він назвав Анну Київську «російською Анною», підкресливши цим довготривалі дружні російсько-французькі відносини, розгорілася жвава дискусія у Facebook і Twitter [3].

Через невміння відрізнити Київську Русь від Росії багато художніх творів французьких авторів змальовують історичні події неправдоподібно, використовуючи елементи російської культури, замість елементів культури Київської Русі. Одним із таких прикладів є книга Жаклін Доксуа «Анна Київська. Королева Франції». Саме ця книга стала першоджерелом для написання сценарію для стрічки спільного виробництва України та Франції про Анну Київську. У синописі компанії «Кінороб» зазначається, що фільм буде історично-патріотичним, про величну жінку, яка допомогла Французькому королівству розквітнути. Стрічка також виграла у відборі фільмів, що претендують на державне фінансування. Такий вибір книги викликає деякі сумніви, адже перекладу роману нема і прочитати першоджерело в оригіналі не зможе кожен бажаючий. Тож дуже дивним видається і те, що книга, де про Україну не згадано нічого, а весь текст насичений проросійськими прикладами та моментами насадження неприродної російської ідентичності на образ київської князівни, головної героїні, та самої Київської Русі. Проте представники Держкіно наголосили на тому, що ні про який антиукраїнський продукт і мови бути не може. Сценарій мав би допрацьовуватись та отримати додаткові сцени з інших історичних джерел. Важливим є той факт, що Україна планувала витратити на створення стрічки 29,96 млн гривень [3]. Фільм увійшов у десятку найдорожчих за версією ресурсу «Наші гроші». Це дуже важлива спільна українсько-французька робота. Тож книга, на основі якої створено фільм, сценаристом якого виступає авторка із яскраво проросійським баченням образу Анни Ярославни, викликає багато сумнівів щодо якості стрічки. Історичне підґрунтя стрічки за таких умов теж викликає багато питань.

Найбільше сумнівів щодо достовірності інформації, поданої у книзі, де вказана велика кількість історичних джерел, викликають деякі приклади, що подаються для пояснення. *“Aujourd'hui capitale de l'Ukraine, Kiev a été la première capitale de la Russie, à une époque où ni Moscou ni Saint-Petersbourg n'existaient et où la Russie s'appelait encore la Rous. Ce n'est qu'à partir du XIIIe siècle qu'on parlera de Moscovie, et de Russie au XVIIIe siècle”* [14, с. 268]. Авторка зауважує, що Київ був першою столицею Росії у час, коли ні Москви, ні Санкт-Петербургу ще не існувало, і коли Росія називалась Руссю. Таким чином відбувається заміна понять Русь і Росія, можливо, через недостатню обізнаність автора. Однак авторка уточнює, що Київ це теперішня столиця України, але ніякого зв'язку з Київською Руссю не має. Незважаючи на те, що в той час мови про Москву і Росію взагалі не було (про це сама авторка у цьому ж коментарі згадує), Жаклін Доксуа вважає доцільним відносити неіснуючу на той час державу до спадщини Київської Русі.

Зважаючи на той факт, що книга Жаклін Доксуа була впроваджена Віктором Лупановим, головою редакції «Русская мысль», такі пояснення у книзі не дивують. Часто у романі можна зустріти *“têrem”* [14, с. 57], що знову ж таки відносить нас до російської народної культури, аж ніяк не до руської. Авторка часто вживає цей термін для позначення місця, де Анна Ярославна жила. Варто зазначити, що слово «терем» запозичене із тюркського «гарем», що позначає жіночу частину помешкання. У Києві Ярослава Мудрого про такі будинки і мови не було. Термін з'являється 500 років після правління Ярослава, про це свідчить польський дослідник Александер Брюкнер [7]. Окрім теремів, авторка звертає увагу у нотатках на церкви, які були на той час, за словами Жаклін Доксуа, у Київській Русі *“une église de bois comme on en trouve dans les musées en plein air de Russie”* [14, с. 269]. Цей приклад ілюструє для читача вигляд тодішнього руського храму, боуцімто він мав вигляд дерев'яної церкви, як ті, що їх можна побачити у музеях

під відкритим небом у Росії. Тут хронологічні межі утворення Москви та Росії загалом не дозволяють логічно скласти ілюстрацію, адже збережені церкви для музеїв це спадщина Московії, аж ніяк не Київської Русі.

Не обійшлося і без згадок про царів: *“Deux tsars ont tenu ce texte entre les mains”* [14, 275]. Мова йде про славнозвісне Реймське Євангеліє, яке, нібито, Анна привезла з собою до Франції і на якому присягали всі наступні французькі монархи. Для розповіді про цю книгу авторка присвятила майже сторінку із поясненнями. Тут вона вказала, що, відвідувавши Францію у 1901 р., Микола II розхвалював наскільки легко читати йому цей стародавній акт дружби французького та російського народу. Той факт, що двоє царів мали можливість тримати в руках реліквію, поданий і розписаний дуже детально. Варто зазначити, що насправді достовірних джерел, які б підтвердили той факт, що Реймське Євангеліє привезла до Франції саме Анна Ярославна, немає. Як свідчать історичні дані, манускрипт постійно знаходиться на території Французького Королівства тільки п'ять століть після смерті Анни Київської, себто з середини XVI ст. імператор Священної Римської імперії Карл IV передав книгу до Праги, в Емауський монастир, звідки гусити вивезли Євангеліє до Константинополя. Пізніше книга через Італію потрапила до Франції. Можна припускати, що Анна привезла реліквію до Франції, але достовірних джерел підтвердження цьому немає [2, с. 79].

“Au coeur de la ville, le Kremlin, la citadelle, avec son donjon” [14, с. 44]. У даному прикладі йдеться про те, що в центрі міста знаходиться його цитадель, тобто Кремль. Так авторка вирішила назвати ту частину міста, яку у часи Київської Русі називали «дитинцем». Це внутрішня частина міста, оточена муром. Денис Тоїчкін, старший співробітник Інституту історії України НАНУ, уточнює, що так називали «верхнє місто», себто місце, де знаходився палац князя та Десятинна церква. Розбіжності з'являються і в датах перших згадок про «кремль» та «дитинець». Останній термін датується 1152 р. Лаврентіївським літописом, а ось перші згадки про «кремль» з'являються три століття потому [7].

“La petite fille de celui qu'elle appelle Krasnoïé Solnychko” [14, с. 147]. Ще один персонаж російського фольклору – князь Красное Солнышко, герой російських народних билин, який насправді є збірним образом Володимира Великого та «богатири руських». Таке найменування князя любіюється прибічниками «русского мира». В українській мові є варіант «Князь Володимир Ясне Сонце», але транслітерація з російської у наведеному прикладі свідчить про приналежність Анни Ярославни саме до російського етносу.

“Borchtch, pâtés lardés, pirojki, pelmeni...” [14, с. 187] – страви національної кухні Київської Русі, якими частували французів на святкуванні весілля Генріха та Анни. Проте до національної кухні того часу точно не входять такі страви, як пельмені, перші згадки про які з'являються на території теперішньої Російської Федерації не раніше XVI ст.

Ще одним яскравим прикладом русифікації образу Анни Київської у книзі можна назвати численні згадки про *“lapti, chaussures en écorce de bouleau”* [14, с. 136]. Тут йдеться про подарунки, які привезла з собою до Франції Анна Київська. Лапти – це відомий елемент російської народної культури. Доволі символічно тут є згадка про берези, адже лапти створюються саме із матеріалу цього дерева. У кожному такому прикладі можемо бачити свідоме зображення Анни Київської, як «принцессы русской». Такі яскраві російські символи спрямовують думки читача саме на відповідний етнос і культуру. Як відомо, французи не так багато знають про Україну і багато для кого вона залишається «сусідкою Росії», тож у носіїв культури

Вольтера не виникне жодних сумнівів про походження Анни Руської, яка буде для них «росіянокою».

Київська Русь була величною державою в ті часи. Для бідного Французького Королівства укласти союз із такою хоч і далекою, але сильною державою було чудовою можливістю укріпити свої невеликі сили та зміцнити позиції. Території Київської Русі сягали далеко, і володіння цієї держави у сучасному світі займають кілька незалежних держав. Проте Жаклін Докуса вирішує обирати приклади етнічної приналежності та ідентифікації Анни Ярославни саме із сторони, нагадаємо, неіснуючої ще тоді Московії. Серед таких прикладів можна назвати і наступний: “*peaux d’ours de l’Oural...outres de vodka*” [14, с. 138]. Окрім хутра уральських ведмедів, авторка згадує тут про «водку». Як відомо, один із найяскравіших символів російської культури, який у часи Ярослава Мудрого звався так, як зараз зве його весь світ, точно не міг. Ще один, не такий помітний для пересічного читача приклад, що однозначно ідентифікує Анну Київську як носія російської культури без належного історичного підґрунтя.

Незважаючи на численні і явні приклади присутності російської національної ідентичності, яка неприродно присвоюється Анні Київській, в романі Жаклін Докуса оспівує королеву Франції. Описує її неземну красу та розум, її відданість королю та своїй новій країні. Велика роль у романі відводиться релігії. Анна багато і часто молиться, відвідує храми та служби, старастяся наслідувати Божий Закон. Її благойність та послухність викликає захоплення. Оскільки Анна була освіченою жінкою та дуже поважала релігію і щиро вірила в Бога, у романі згадується лист папи Миколи II, датований 1059 р. Цей лист, наповнений вдячністю та похвалою, свідчить про те, що Анна справді допомагала нужденним, підтримувала свій народ [2, с. 88]. Наділена неземною красою, Анна притягувала до себе всіх людей. Навіть після народження дітей вона залишалась вродливою та бажаною для графа де Валуа. Останній був ловеласом та вів розпусний спосіб життя, аж поки не зустрів Анну, яка вдихнула у Рауля нове життя. Після їхнього одруження, яке визнавали не всі, Анна втратила багатьох своїх прихильників.

Висновки. Анна Київська – прабабуся усіх європейських монархів, одна із найвпливовіших жінок у історії європейської культури. Через відсутність біографічних відомостей та історичних джерел спостерігаємо міфологізацію особистості дочки Ярослава Мудрого, яка на сучасному етапі ще доповнюється політичними заангажованими судженнями. У контексті інформаційної війни між Україною та Росією на національну ідентичність королеви методично зазіхають адепти «руського мира». Тому важливим складником відновлення історичної справедливості є утвердження української національної ідентичності дочки князя Київської Русі й розмежування понять Русь та Росія. Розглянуті у статті приклади служать безперечним доказом постійного присвоєння Росією прадавньої історії України. Необхідно продовжувати дослідження цієї теми, щоб утвердити українську автентичність Анни Київської.

Література:

1. Чемерис В.Л. Анна Київська – королева Франції. Харків : Фоліо, 2017. 220 с.
2. Луняк С.М. Анна Руська – королева Франції в світлі історичних джерел. Київ-Ніжин : Мілан, 2010. 113 с.
3. Богуславська К.П. Від «трьох братніх народів» до «повернення в європейську родину»: постать Анни Ярославни в історичній політиці України. *Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури*. 2019. Т. 2. С. 5–13.
4. Герасименко Ю. Образ Київської Русі в романі Режینی Дефорж. *Південний архів. Філологічні науки*. 2017. № 70. С. 135–138.

5. Колінько О.П. «Анна Київська – королева Франції» В. Чемериса: художня чи квазі-біографія. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки*. 2017. № 12. С. 181–187.
6. Баган О. Дискусія «війна за історію: чому Росія «краде» українське минуле?» URL: <http://ukrpohliad.org/blogs/dyskusiya-vijna-za-istoriyu-chomu-rosiya-krade-ukrayinske-mynule.html> (дата звернення: 03.04.2021).
7. Лазарева А. Анна Київська в тенетах «руського мира». URL: <https://tyzhden.ua/Culture/212154> (дата звернення: 06.03.2021).
8. Котляр М.Ф. Анна Ярославна. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. А. Смолій (голова) та ін.; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2003. Т. 1. 688 с.
9. Joukovsky A. Histoire de l’Ukraine. Paris : Dauphin, 1993. 290 p.
10. Kosyk W. L’Ukraine et les Ukrainiens. Paris: Publication de l’Est Européen, 1993. 176 p.
11. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. Т. 2. XI-XIII вік / Археографічна комісія АН України; Ін-т української археографії АН України; Ін-т історії України АН України; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Канадський ін-т українських студій Альбертського ун-ту. Центр досліджень історії України ім. Петра Яцика/ ред. рада: П.С. Сохань (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1992. 633 с.
12. Рябчук М. Ми є європейцями мимоволі. URL: https://gazeta.ua/articles/opinions-journal/_mi-ye-yevropejsyami-mimovoli/843241 (дата звернення: 08.03.2021).
13. Грицак Я. Чому українці є європейцями. URL: http://www.jmagazine.lviv.ua/dyskusija/2013/Hrytsak_Chomu_ukrainci_je_europejsyamy.htm (дата звернення: 08.03.2021).
14. Dauxois J. Anne de Kiev, reine de France. Paris: Presses de la Renaissance, 2003. 300 p.

Yatskiv N., Bunziak Ya. Russification of the image of Anna Yaroslavna in modern French prose

Summary. The article deals with the image of Anne of Kyiv in the novel by a French writer Jacqueline Dauxois. Due to the lack of biographical information and historical sources, we observe the mythologizing of the personality of the daughter of Yaroslav the Wise, which at the present, is supplemented by politically biased judgments. In the context of the information war between Ukraine and Russia, the queen’s national identity is being regularly encroached upon by adherents of the “russkiy mir”. Therefore, an important component of the restoration of historical justice is the assertion of the Ukrainian national identity of the daughter of the prince of Kyivan Rus and the differentiation between the concepts of Rus and Russia. The examples analyzed in the article serve as indisputable proof of Russia’s constant appropriation of Ukraine’s historical heritage. The history of the appropriation of the image of Anna by the Grand Principality of Moscow began long before the formation of the independent Ukrainian state and continues up to this day. For centuries, a conscious replacement of the terms “Russia” and “Kyivan Rus” in French has been used to serve this purpose. Besides, the rulers of Russia, back then and now, officially claim that Anne of Kyiv belongs to the Russian culture. In the historical novel of the French writer, the elements of the symbolism of culture of the Grand Principality of Moscow are easy to notice. In the novel, the ancient culture of Rus is described by terms that came into use several centuries after the reign of Yaroslav the Wise. Ukraine as a legitimate successor of Kyivan Rus is not mentioned at all. Lack of awareness of the French about the existence of Ukrainian culture and history, which closely connects our countries, and the tireless encroachment of Russian propaganda on Ukrainian culture creates myths and falsely testifies to the life of Anne of Kyiv. Thus, the article is an element of the process of rehabilitation of the Ukrainian national heritage. The results of the study refute some facts from the life of the novel’s character and prove that Anne of Kyiv, Queen of France, belongs to the Ukrainian national memory and European culture.

Key words: Anne – The Queen of France, national identity, Kyivan Rus, russification.